

Celostna spolna vzgoja

✉ Ula Hribar Babinski

Spolna vzgoja je vzgajanje, informiranje, predstavitev dejstev, posredovanje določenega znanja na nekem področju, ki ga mladostnik lahko pridobi preko medijev, s pomočjo strokovnjakov, učiteljev, staršev in vrstnikov ter preizkusi v praksi (po Gerent, 2000: 185). Pojem spolno zdravje pa zajema posameznikovo telesno, čustveno, psihično in socialno zdravje.

Potrebe po spolnem osveščanju otrok in mladih so se pojavile z ekspanzijo spolno prenosljivih bolezni, najstniških nosečnosti in spolnega nasilja. Standardi Evropske unije zagovarjajo, da so otroci in mladostniki ciljna skupina, preko katere lahko dosežemo izboljšanje na področju spolnega zdravja nasploh.

Predstaviti jim moramo tveganje in dejstvo, da se na področju spolnosti srečujejo ljudje in ne le njihovi spolni organi, kot pravi ginekologinja Pinterjeva. Pravi še, da narašča število mladih, ki se zgodaj odločajo za spolne odnose. V spolnosti iščejo nadomestilo za občutek sprejetosti. Sklepamo lahko, da so zgodnji spolni odnosi posledica pomanjkanja var-

nih in zaupnih medosebnih odnosov (Pinter idr., 2008: 8). Šinkovec (2008) pa meni, da so motivi, zaradi katerih mladostniki vstopajo v zgodnje spolne odnose, različni: npr. ljubezen, radovednost, neobvladljiv spolni impulz, pritisk medijev, negotovost zaradi spolne identitete, želja po obvladovanju, jeza, agresija ipd.

V Sloveniji imamo dva programa, ki se uporabljata v praksi. Najmočnejša sta program ABC (Abstinence – Be faithful – use a Condom) ter preprečevanje tveganega spolnega življenja in mladostniške nosečnosti. Po priporočilih evropskih standardov pa obstaja še ena vrsta programa spolne vzgoje, ki ga imenujejo *Celostni pristop k spolni vzgoji*.

Celostni pristop k spolni vzgoji

Program mladostniku predstavi spolnost celostno. To pomeni, da poleg anatomskih in fizioloških dejstev mladostniku približa spolnost tudi kot čustveno dogajanje, opredeli ljubezen in zaljubljenost, vpliv medijev na spolnost, pomen medosebnih od-

Foto: Alenka Veber

nosov in načinov življenja posameznih družbenih skupin, spolnosti kot vir pozitivnega vpliva na splošno počutje, spolne pravice mladostnikov ter socialne in kulturne determinante spolnosti.

V slovenskem prostoru se ugotavlja prav pomanjkanje celostnega pristopa k spolni vzgoji. Mladostnika se mora pripraviti na spolnost, ko bo ne le telesno, temveč tudi psihično zrel za spolne odnose. Seveda pa je tu vprašanje, kdo naj prevzame vlogo učitelja. Prvi so za to odgovorni starši. Ti naj bi svojo vlogo opravljali od rojstva dalje. Ker pa je tema občutljiva, ker posega na področje posameznikove intimnosti in je nekaterim staršem nerodno govoriti o tem s svojim otrokom ali za to nimajo ustreznega znanja, to vlogo do neke mere prevzema tudi šola.

	Telo in spolnost	Spolne vloge	Odnosi in spolnost	Družina in oblike skupnega življenja	Spolna usmerjenost in identiteta	Spolna zloraba in spolno nasilje	Zaščita pred nosečnostjo	Problemi nosečnosti in splav	Spolno prenosljivi ve bolezni
9. razred OŠ	34,78	43,75	27,78	20,83	38,89	29,17	52,17	54,55	45,84
8. razred OŠ	26,09	31,25	44,44	25,01	27,78	20,83	30,43	31,82	33,33
7. razred OŠ	8,7	6,25	11,11	20,83	22,22	16,67	8,70	9,08	8,33
6. razred OŠ	30,43	18,75	16,67	33,33	11,11	33,33	8,70	4,55	12,5

Vir: Ula Hribar Babinski, Spolna vzgoja osnovnošolcev od 6. do 9. razreda, diplomsko delo.

Foto: Matej Hozjan

Anketa o spolni vzgoji v osnovnih šolah

V okiru diplomske raziskave o spolni vzgoji v osnovnih šolah od 6. do 9. razreda, ki se je izvajala februarja 2012 in je zajela 30 učiteljev na Gorenjskem, v Ljubljani in v Savinjski dolini, smo raziskovali mnenje učiteljev o spolni vzgoji v osnovnih šolah od 6. do 9. razreda. Vprašali smo jih, kdaj se otro-

Združenje iz bube v metulja izvaja delavnice zdravstvene vzgoje za osnovnošolce tudi na vaši osnovni šoli.

Teme: čustva, ljubezen, zaljubljenost, prijateljstvo, zmenki, spolne zlorabe, telesne spremembe, puberteta, skrb za telo, vpliv medijev na spolnost, nekemične zasvojenosti, spolno prenosljive bolezni, nosečnost, zdrava prehrana, rak, debelost idr.

Kontakt: diagnostika.diomed@gmail.com ali 040 874 491

ci prvič srečajo s spolno vzgojo; kdo podaja vsebine o spolnosti na njihovi osnovni šoli; s katerimi vsebinami s področja spolnosti se seznanijo osnovnošolci od 6. do 9. razreda ter kdo naj po mnenju učiteljev prevzame podajanje vsebin o spolnosti osnovnošolcem (Hribar Babinski, 2012: 31).

Največ učiteljev meni, da se otroci s spolno vzgojo prvič srečajo v 6. razredu osnovne šole na sistematskih pregledih (prav tam: 47).

Predavatelji so različni, vendar otrokom o spolnosti največ povedo učitelji biologije. Sledijo zunanji sodelavci, npr. medicinske sestre, ginekologinja, knjižničarka pri izposoji gradiva, psiholog in specialni pedagog, nato pa še razredniki in učitelji etike (prav tam).

Teme o spolnosti, s katerimi se srečujejo otroci od 6. do 9. razreda, so različne. Otroci največ izvedo o spolnosti v zadnjem razredu osnovne šole. Pretežno zastopane teme so spolna tveganja in neželena nosečnost ter problemi, povezani z nosečnostjo. V 8. razredu se pogovarja predvsem o medosebnih odnosih in

spolnosti, v 7. razredu prevladuje tema spolne usmerjenosti in identitete, v 6. razredu pa prevladujeta temi oblike družin in spolno nasilje (prav tam).

Učitelji so izrazili željo po sodelovanju z različnimi strokovnjaki, saj menijo, da bi tako otroci pridobili največ v smislu zdravega spolnega vedenja, zdrave spolnosti in preprečili marsikatero razočaranje, ki ga povzroči prezgodnja spolna aktivnost ne glede na motive, ki jih vodijo v to. Glede na rezultate ankete vidimo, da je spolna vzgoja v slovenskih šolah zelo razdrobljena (prav tam: 51).

Zaključek

Kot navaja Končanova (2006), so čustva ljubezni pri človeku stalni spremljevalec spolnosti, zato naj bi bil eden glavnih ciljev spolne vzgoje tudi priprava za ljubezen. Ljubezen pa je ena temeljnih potreb v povezovanju človeka z drugimi v vsakdanjem življenju. Ljubezen je tudi umetnost, ki zahteva znanje in trud (Pinter idr., 2008: 2). ■

Literatura

Gérent, Céline (2000): *Vodnik v uspešno spolno življenje*. Ljubljana: Tomark.

Hribar Babinski, Ula (2012): *Spolna vzgoja osnovnošolcev od 6. do 9. razreda*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede.

Končan, Kristiane (2006): *Primerjava spolne vzgoje v šolstvu v Nemčiji, na Švedskem in v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Pinter, Bojana; Čeh, Fani; Pretnar-Darovec, Alenka; Vrtačnik-Bokal, Eda; Vogler, Andrej; Drobnič, Sašo (2008): *O vama: varna izbira za odgovorno spolnost. Didaktično metodični izobraževalni komplet za učitelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Šinkovec, Silvo (2008): *Posledice prezgodnje spolne izkušnje*. V: *Vzgoja*, št. 37, leto 10: 9–11.